

**НАУКОВИЙ
ВІСНИК
ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Рік заснування 1996

Випуск 766

**Педагогіка
та
психологія**

Збірник наукових праць

Чернівці
Чернівецький національний університет
2015

<i>Нагорний Ярослав.</i> Домашнє читання як важливий компонент процесу навчання іноземній мові в немовних ВНЗ	136
<i>Никорак Ярослав.</i> Дидактично-організаційні засади застосування математичних методів дослідження у професійній діяльності педагога ...	142
<i>Олійник Н.А.</i> Педагогічні умови формування професійної мобільності у студентів аграрних ВНЗ	149
<i>Осадчук Дмитро.</i> Підготовка майбутніх офіцерів морського торговельного флоту до роботи в екстремальних ситуаціях як науково-педагогічна проблема.....	157
<i>Потанчук О.І.</i> Модель підготовки майбутніх інженерів-педагогів до професійної діяльності в сучасних умовах інформатизації навчального процесу	164
<i>Рацул О.А.</i> Критерії та показники системного розвитку інформаційної культури майбутніх соціальних педагогів	170
<i>Скальські Даріуш.</i> Історико-культурні передумови становлення й розвитку концепцій фізкультурної освіти в Європі в домодерну добу ...	177
<i>Турсиду Наталія.</i> Структурування мовного матеріалу з фонетики у процесі вивчення російської мови як іноземної греками-іноземцями: компаративний аспект.....	184
<i>Федорук Олеся.</i> Електронна система документообігу у вищому навчальному закладі: до постановки проблеми	189
<i>Червінська Інна.</i> Теоретико-методологічні засади функціонування соціокультурного простору навчального закладу.....	194
<i>Шановалиук Л.О.</i> Сучасні підходи до формування культурологічної компетентності майбутніх аграріїв	202
<i>Шмерко Олена.</i> Спецкурс «Самоменеджмент у професійній діяльності» складова формування професійної компетентності студентів торговельно-економічного профілю	209
<i>Шпичак Інна.</i> Психолого-педагогічні особливості роботи вихователів (на прикладі дитячого будинку-лабораторії «Міжнародна солідарність» (1921-1925 рр.)	213
<i>Штангей С.В.</i> Сучасні підходи до формування професійної мобільності майбутніх агрономів	219
<i>Яцишина Ольга.</i> Реалізація педагогічних умов та моделі гуманітарної підготовки іноземних студентів у медичних університетах	227

Збірник наукових праць

Вип. 766: Педагогіка та психологія

Літературний редактор *Лукул О.В.*
Комп'ютерний набір та верстка *Ситник Н.І.*

Науковий вісник Чернівецького університету:
Збірник наукових праць.
Вип. 766. Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький
нац. у-т, 2015. – 234 с.
Naukovy Visnyk Chernivets'koho Universitetu: Zbirnik Naukoveh Prats.
Vyp. 759. – Chernivtsi, 2015.

Свідоцтво про державну реєстрацію
КВ № 157514223Р від 12.10.2009 р.

Видруковано до друку 18.05.2015. Формат 60x84/16.
Піддруковано офсетний. Друк офсетний. Умов, друк, арк. 15,2
Папір Обл.-вид. арк. 14,3.
Тираж 100.

Друкарня видавництва «Рута»
Чернівецького національного університету
58012, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

5. Маркова А. К. Психология профессионализма / А. К. Маркова. – Москва : Знание, 1996. – 308 с.

6. Матухин Д. Л. Педагогическая модель формирования профессиональной мобильности в условиях технического вуза / Д. Л. Матухин // Вестник ТГПУ (TSPU Bulletin). – 2013. – № 7 (135). – С. 139–142.

7. Порцевская Е. Д. Факторы развития профессиональной мобильности молодого специалиста Российской Федерации / Е. Д. Порцевская // Актуальные проблемы изучения профессиональной мобильности и правосознания молодых специалистов : сб. материалов Междунар. науч.-практ. конф., (Санкт-Петербург, 27-28 сент. 2013 г.). – Санкт-Петербург, 2013. – С. 63–69.

8. Роберт И. В. Современные информационные технологии в образовании : дидактические проблемы; перспективы использования / И. В. Роберт. – Москва: Просвещение, 1994. – 205 с.

9. Сушенцева Л. Л. Формування професійної мобільності майбутніх кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах: теорія і практика : монографія / Лілія Леонідівна Сушенцева ; за ред. Н. Г. Ничкало ; Ін-т проф.-техн. освіти НАІПН України. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2011. – 439 с.

10. Шпакина И. Г. Развитие компетенции руководителей школ в вопросах управления персоналом в муниципальной системе образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / И. Г. Шпакина. – Омск, 2007. – 230 с.

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано основні сучасні підходи з проблеми професійної мобільності, розглянуто педагогічні аспекти даної тематики, розглянуто основні визначення професійної мобільності. Описано основні вимоги для успішного професійного становлення майбутнього агронома та з'ясовані провідні ознаки фахової підготовки.

Ключові слова: мобільність, професійна мобільність, майбутній агроном, професійна підготовка, зовнішні і внутрішні чинники, горизонтальна і вертикальна мобільність.

АННОТАЦИЯ

В статье проанализированы основные современные подходы по проблеме профессиональной мобильности, рассмотрены педагогические аспекты данной тематики, рассмотрены основные определения профессиональной мобильности. Описаны основные требования для успешного профессионального становления будущего агронома и выяснены ведущие признаки профессиональной подготовки.

Ключевые слова: мобильность, профессиональная мобильность, будущий агроном, профессиональная подготовка, внешние и внутренние факторы, горизонтальная и вертикальная мобильность.

SUMMARY

The article analyzes the scientific literature of the problem of professional mobility, considered the pedagogical aspects of this subject, formulated and analyzed the basic definitions of professional mobility. There have been presented the requirements for professional development of modern successful agronomist with the higher education as well as there have been established the particularities of professional training of future agronomists in the agrarian higher educational establishments.

Key words: mobility, professional mobility, future agronomist, professional training, external and internal factors, horizontal and vertical mobility.

Ольга Яцишина
(Тернопіль)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ТА МОДЕЛІ ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Постановка проблеми. Основне завдання гуманітарної підготовки у сучасному ВНЗ – формувати у студента-іноземця – майбутнього лікаря уміння та навички використання гуманітарних знань як у повсякденному житті, так і у професійній діяльності. Тобто, мета гуманітарної підготовки – формування соціокультурної компетентності, яка має певну структуру, складається з сукупності компонентів, які визначаються за певними ознаками – критеріями. На їх основі може бути побудована модель як наочне відтворення процесу гуманітарної підготовки іноземних студентів-медиків.

У педагогіці моделювання є провідним методом наукового пізнання, що, за словами В. Міхєєва, пояснюється різноманіттям його гносеологічних функцій: педагогічні явища і процеси вивчаються на спеціальному об'єкті – моделі, яку можна вважати проміжною ланкою між педагогом як дослідником і предметом дослідження [2, с. 5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моделюванню як методу педагогічних досліджень присвячено праці Є. Лодатко [2], В. Міхєєва [3] та інших вітчизняних і зарубіжних дослідників. Визначення педагогічних умов знаходимо у педагогічних словниках [6; 7]. Водночас, дослідники не розглядали безпосередньо питання щодо педагогічних умов та моделі гуманітарної підготовки іноземних студентів-медиків.

Мета статті. У зв'язку з цим, мета нашого дослідження полягає у визначенні педагогічних умов та розробці моделі гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів.

Викладення основного матеріалу. У Великому тлумачному словнику української мови за редакцією В. Бусела знаходимо визначення поняття «умова». Одне з тлумачень пояснює цю лексему як «обставину, особливість реальної дійсності, за якої відбувається або здійснюється щонебудь» [1, с. 1506]. Таким чином, умова є синонімом до обставини. У словнику з освіти й педагогіки умови трактуються як «сукупність перемінних природних, соціальних, зовнішніх і внутрішніх впливів, що позначаються на фізичному, психічному, моральному розвитку людини, її поведінці, вихованні, навчанні, формуванні особистості» [6, с. 36].

Щодо педагогічних умов, то укладачі словника-довідника з професійної педагогіки визначають їх як обставини, від яких залежить та за яких відбувається цілісний педагогічний процес професійної підготовки фахівців [7, с. 243].

У зв'язку з цим, термін «педагогічні умови» стосовно нашого дослідження, слід розуміти як певні обставини, за яких процес гуманітарної

підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів відбуватиметься найефективніше і призведе до найвищих результатів.

Реалізацію педагогічних умов і модель слід розуміти як структурно-функціональну схему, яка відображає складний і багатобічний процес, спрямований на удосконалення процесу гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів. Як будь-який процес, гуманітарна підготовка має певну мету та кінцевий результат. Так, метою гуманітарної підготовки студентів-іноземців у медичному ВНЗ є формування соціокультурної компетентності, тобто, вміння використовувати набуті загальнонаукові знання, уміння й навички у професійній діяльності, яка, водночас, є і результатом гуманітарної підготовки.

На основі того, що в результаті навчання студентів у медичному ВНЗ у них повинні бути сформовані знання із суспільних дисциплін, мотивація до їх вивчення, навички самоосвітньої діяльності, а також загальнонавчальні уміння, було виокремлено такі педагогічні умови гуманітарної підготовки іноземних студентів у медичному університеті:

1. Створення сприятливого навчально-виховного середовища для мотивування студентів до оволодіння соціокультурною компетентністю у процесі гуманітарної підготовки.

2. Оволодіння студентами комплексом теоретичних відомостей із суспільних дисциплін.

3. Спрямованість гуманітарної підготовки на формування аналітичних умінь студентів на основі міждисциплінарної інтеграції.

4. Організація самостійної діяльності студентів у процесі гуманітарної підготовки.

Для визначення ефективності та результату гуманітарної підготовки майбутніх лікарів мають бути проаналізовані її критерії, компоненти, показники та рівні сформованості соціокультурної компетентності.

Основними документами, у яких визначено основні етапи процесу підготовки фахівця та ті вимоги, яким повинен відповідати випускник вищого медичного навчального закладу, є освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) та освітньо-професійна програма (ОПП) підготовки фахівця.

Одним з освітніх циклів, які студенти опановують під час навчання у медичному ВНЗ є цикл гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Відповідно до цього циклу, випускник медичного ВНЗ повинен:

– аналізувати тенденції культурного розвитку України у різні історичні періоди;

– визначати головні форми, види, стилі і напрямки розвитку культури, місце політичної влади у системі суспільних відносин і функції держави;

– демонструвати розуміння ролі та значення народних мас, визначних політичних, військових і державних діячів, представників української науки, культури, охорони здоров'я, духовенства;

– інтерпретувати особливості культурних епох, їхні духовні цінності та пріоритети, сутність основ віровчень і культів світових релігій, які впливають на фізичний і психологічний стан людини, закономірності історичного розвитку українського народу;

– трактувати закономірності пізнавально-практичної діяльності людини у професійній роботі лікаря та ін. [5, с. 5-6].

На основі аналізу освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця з медицини було виокремлено чотири критерії результативності гуманітарної підготовки, кожному з яких відповідає певний компонент і кожен з яких може бути визначено за трьома показниками.

Так, зокрема, критерій прагнення студента до оволодіння соціокультурною компетентністю як результатом гуманітарної підготовки відповідає мотиваційному компоненту і визначається за такими показниками:

1) інтерес до оволодіння соціокультурною компетентністю;

2) переконання, що належний рівень соціокультурної компетентності є основою успішної адаптації в суспільстві та необхідною умовою професійного розвитку;

3) прагнення студента до підвищення свого рівня підготовки із суспільних дисциплін.

Критерій сформованості комплексу теоретичних знань студента із суспільних дисциплін, розширення соціокультурного світогляду на основі вивчення суспільних дисциплін відповідає когнітивному компоненту гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів і передбачає, що студент:

1) має знання про основні історичні факти та події;

2) розуміє особливості культурного розвитку України, становлення філософської думки в Україні та у світі;

3) усвідомлює значення суспільно-історичних процесів для розвитку українського соціуму.

Критерій уміння аналізувати та використовувати набуті теоретичні знання у професійній діяльності, що відповідає аналітично-діяльнісному компоненту може бути визначено за умови, що студенти-іноземці, які здобувають освіту у медичному ВНЗ виявляють:

1) уміння аналізувати та співставляти набутий теоретичний матеріал, самостійно робити висновки;

2) здатні оцінювати сутність явищ і процесів суспільного життя;

3) уміння застосовувати загальні методи пізнання (аналізу та синтезу, індукції та дедукції, закони формальної та діалектичної логіки) суспільних процесів.

За останнім із визначених критеріїв – спрямованістю студентів на саморозвиток та самовдосконалення – визначається особистісно-розвивальний компонент гуманітарної підготовки, що характеризується

такими показниками:

- 1) самоосвітня діяльність студентів щодо вивчення суспільних дисциплін;
- 2) ведення бібліографічного щоденника самостійно прочитаної літератури із суспільних дисциплін;
- 3) регулярне самостійне відвідування музеїв, художніх галерей, виставок.

Окрім того, за названими показниками визначається рівень сформованості у студентів кожного компонента – таких рівнів визначено 4: високий, достатній, середній, низький. Кожен з цих рівнів передбачає комплекс сформованих знань, умінь і навичок. Так, наприклад, високий рівень гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів вимагає самостійної мотивації до вивчення суспільних дисциплін, використання набутих знань для вирішення нових навчальних проблем, глибокого розуміння суспільно-історичних та культурних процесів, вільного та аргументованого висловлення власних думок з приводу тих чи інших навчальних проблем, а також рецензування поглядів інших, активну самоосвітню діяльність: читання книг з гуманітарної тематики, відвідування музеїв, виставок, галерей та ін.

Студент, чий знання перебувають на достатньому рівні, повинен послідовно і логічно відтворювати навчальний матеріал, узагальнювати конкретні факти, формулювати нескладні висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, порівнювати історичні та суспільні процеси на різних історичних етапах. Він, як правило, сам мотивує себе до вивчення суспільних дисциплін або може бути мотивований зовнішніми факторами: оцінка, ставлення викладача і товаришів. Такий студент також активний у своїй самоосвітній діяльності і здатен вільно використовувати загальнонавчальні уміння і навички.

Середній рівень гуманітарної підготовки іноземного студента – майбутнього лікаря вимагає відтворення навчального матеріалу із суспільних дисциплін за допомогою викладача, визначення та стислого аналізу окремих суспільно-історичних подій, фактів, явищ, історичних і культурних постатей. Такий студент мотивований, здебільшого, зовнішніми факторами: необхідністю отримати задовільну оцінку, виправдати сподівання батьків; самомотивація йому, як правило, не властива. Окрім того, він має незначні труднощі у використанні загальноосвітніх умінь і навичок, самоосвітньою діяльністю практично не займається.

Низький рівень гуманітарної підготовки передбачає, що студент-іноземець називає кілька суспільно-історичних подій, дат, явищ, фактів, кількома простими реченнями описує їх, дає відповіді на запитання на рівні «так-ні», за допомогою викладача може використовувати загальнонавчальні навички. Однак мотивація і прагнення до самоосвіти такому студенту, як правило, не властива.

Висновок. Таким чином, реалізації педагогічних умов та модель гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів є наочним втіленням складного та різнобічного процесу цієї підготовки, що має мету, кінцевий результат та інші складові, які до цього результату призводять: критерії, компоненти, показники. Залежно від рівня сформованості в студентів тих чи інших показників за кожним критерієм, визначається загальний рівень сформованості у них соціокультурної компетентності як результату гуманітарної підготовки.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у експериментальній перевірці доцільності використання запропонованої моделі та педагогічних умов в освітньому процесі медичного університету.

Список літератури

1. Великий тлумачний словник української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпін'я : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку [Електронний ресурс] / Є. О. Лодатко // «Педагогічна наука: історія, практика, тенденції розвитку». – 2010. – Вип. 1. – Режим доступу : http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n1_2010_st_2/
3. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике. – 3-е изд., стереотип. / В. И. Михеев. – М.: КомКнига, 2006. – 200 с.
4. ОКХ спеціаліста за спеціальністю 7.110101 «Лікувальна справа» напрямку підготовки 1101 «Медицина». – К., 2003. – 25 с.
5. ОПІ підготовки спеціаліста за спеціальністю 7.110101 «Лікувальна справа» напрямку підготовки 1101 «Медицина». – К., 2003. – 88 с.
6. Полонский В.М. Словарь по образованию и педагогике / В. М. Полонский. – М. : Высшая школа, 2004. – 512 с.
7. Словник-довідник з професійної педагогіки / [ред.-упоряд. А. В. Семенова]. – Одеса: Пальміра, 2006. – 272 с.

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто та проаналізовано основні складові моделі реалізації педагогічних умов гуманітарної підготовки іноземних студентів – майбутніх лікарів. Прослідковано взаємозв'язки між критеріями, компонентами, показниками та рівнями гуманітарної підготовки. Наведено характеристики різних рівнів сформованості в іноземних студентів-медиків соціокультурної компетентності як результату гуманітарної підготовки.

Ключові слова: гуманітарна підготовка, іноземні студенти-медики, педагогічні умови, критерії, компоненти, рівні та показники гуманітарної підготовки, модель гуманітарної підготовки.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены и проанализированы основные составляющие модели реализации педагогических условий гуманитарной подготовки иностранных студентов – будущих врачей. Прослежены взаимосвязи между критериями, компонентами, показателями и уровнями гуманитарной подготовки. Охарактеризованы различные уровни сформированности у иностранных студентов-медиков социокультурной компетентности как результата гуманитарной подготовки.

Ключевые слова: гуманитарная подготовка, иностранные студенты-медики, педагогические условия, критерии, компоненты, уровни и показатели гуманитарной подготовки, модель гуманитарной подготовки.

SUMMARY

The main components of the model of implementation of pedagogical conditions for foreign students – future doctors' liberal training are discussed and analyzed in the article. The relationship between the criteria, components, levels and indicators of liberal training are described. Different levels of formation of foreign medical students' socio-cultural competence as the result of liberal training are characterized.

Key words: liberal training, foreign medical students, pedagogical conditions, criteria, components, levels and indicators of liberal training, model of liberal training.

ЗМІСТ

<i>Ажиппо О.Ю.</i> Шляхи впровадження олімпійської освіти у загальноосвітніх навчальних закладах України	3
<i>Амеліна С.М.</i> Реалізація концепції «Навчання впродовж життя» у німецьких університетах	8
<i>Блощинський Ігор.</i> Професійна підготовка фахівців для охорони морських кордонів США з використанням технологій дистанційного навчання	14
<i>Боднар А.О.</i> Технологія формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до олімпійської освіти молодших школярів	23
<i>Височан Леся.</i> Психолого-педагогічні засади формування ціннісних орієнтацій підростаючого покоління	29
✓ <i>Тетяна Гальчак.</i> Педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх перекладачів на засадах компетентісного підходу	35
<i>Гоменюк Г.В.</i> Проектування процесу навчання алгебри на засадах компетентісного підходу	44
✓ <i>Гулай О.І.</i> Особливості формування професійної компетентності майбутніх будівельників у структурі «коледж – технічний університет»..	54
<i>Драган Оксана.</i> Методична складова фахової підготовки майбутніх педагогів	66
<i>Козловський Ю.М.</i> Розвиток інтеграції екологічної та економічної культур на початку ХХІ століття: методологічний аспект	74
<i>Копелюк Світлана.</i> Концептуальні засади формування мовленнєвої культури учнів початкової школи в процесі літературного читання	82
<i>Крищук Богдан.</i> Основні напрями наукової роботи вищих педагогічних навчальних закладів (на прикладі Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії)	88
✓ <i>Лисиця Дмитро.</i> Роль професійних якостей у формуванні професійної компетентності майбутнього зубного гігієніста	94
✓ <i>Мазена Христина.</i> Роль фундаментальних дисциплін у формуванні професійної компетентності сестер медичних та лаборантів (медицина) бакалаврів	102
<i>Максимчук В.С.</i> Менторські групи у вищих навчальних закладах ФРН та кураторство в українських ВНЗ	106
<i>Максютов Андрій.</i> Деонтологічна підготовка педагога до професійної діяльності	117
✓ <i>Мельничук Сергій.</i> Моніторинг і діагностика якості професійної підготовки майбутніх економістів-міжнародників засобами навчальних тренінгів	124
<i>Монашенико А.М.</i> Підходи до навчання майбутніх філологів письмового двостороннього перекладу	130